

ТОРА ОР • ПАРШІ БЕРЕШИТ • МААМАР 11

בעטרה שעטרה לו אמו כי מצות התורה הן...

«Вінцем, яким увінчала його мати»

Міцвот, виконані з низьких матеріальних речей, стають
вінцем, який притягує вниз волю й насолоду Б-га; тепер ця
насолада прихована й приносить радість, але в
Майбутньому вона стане видимою й принесе справжню
насоладу.

НА ЧЕСТЬ

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Батько Ребе, реб Леві-Іцхок

LikuteiTorah.com

ХАСИДСЬКА ПАРША

likuteitorah.com/uk/torah-ohr/bereishis/11/

ГОЛОВНА ДУМКА

Міцвот, виконані з низьких матеріальних речей, стають вінцем, який притягує вниз волю й насолоду Б-га; тепер ця насолода прихована й приносить радість, але в Майбутньому вона стане видимою й принесе справжню насолоду.

Кожен розділ: текст івритом, потім переклад, потім коротке пояснення під золотою лінією. Маленькі цифри в тексті івритом позначають примітки наприкінці.

КОРОТКО ПРО МААМАР

Маамар розглядає фразу з Пісні пісень **3:11** слово за словом. «Вінець» — це **620** заповідей, які сягають вінця (Кетер), що перебуває над ланцюгом послідовного розгортання світів згори вниз (ішталшелут); подібно до коштовного каміння, цінність якого в тому, що неживий камінь сяє, міцвот притягують униз Кетер, бо матеріальна субстанція, очищена завдяки їм, досягає стану самоусунення (бітуль) перед Б-гом. Згідно з Мішною, «день його весілля» — це дарування Тори, яке притягнуло вниз мудрість Б-га й насолоду, приховану в Його волі, а «радість Його серця» — це Храм. Потім Альтер Ребе розрізняє радість і насолоду: багата людина радіє скарбу, якого не бачить, але насолода вимагає бачити. Тому міцвот тепер приносять радість, адже ми знаємо, що Б-г знаходить у них насолоду, хоча самі не досягаємо її; Храм і молитва також сягають лише існування світла, а не його сутності. У Майбутньому насолода стане явною: «і побачити». Нарешті, царювання (Малхут) — це «серце» Б-га, яке розподіляє життєву силу між світами й приймає їхнє служіння назад; жертвоприношення відкривали це серце, покоління Потопу заблокувало його («Він засмутився у Своєму серці»), а жертва Ноаха знову відкрила його.

ПЛАН

1	Вінець міцвот	¶1-2
	620 заповідей — це вінець, що сягає Кетера; подібно до коштовного каміння, цінність якого в дивовижі сійного каменя, міцвот, виконані з матеріальними речами, притягують униз Кетер, коли матерію очищено й вона досягає самоусунення.	
2	Весілля і радість серця	¶3
	Дарування Тори притягнуло вниз мудрість Б-га й насолоду; Храм — це відкриття серця, тоді як вигнання — це любовна туга, яку зцілює Тора.	

3 Радість і насолода

¶4-6

Радість виникає від знання, що приховане добро існує, а насолода — лише від того, що його бачиш; нині міцвот, Храм і молитва приносять радість, тоді як у Майбутньому стане видимою насолода Б-га.

4 Серце Б-га, Потоп і жертва Ноаха

¶7-8

Малхут — це серце, яке дає життєву силу світам і приймає їхнє служіння назад; жертвоприношення відкривають його, покоління Потопу заблокувало його, а жертва Ноаха знову відкрила.

КЛЮЧОВІ ПОНЯТТЯ

Вінець (Кетер) כתר

Рівень над інтелектом: воля й насолода Б-га. 620 міцвот (620 — числове значення слова «кетер») притягують його вниз.

Бірур (очищення) בירור

Піднесення матеріальної субстанції з кліпат нога (світлої оболонки) завдяки використанню її для міцви, щоб вона досягла самоусунення перед Б-гом.

Радість і насолода שמחה ותענוג

Радість відчувають через добро, про існування якого знають, навіть коли воно приховане; насолода виникає лише тоді, коли це добро справді бачать.

Малхут як серце מלכות — לב

Царювання Б-га, через яке життєва сила надходить до світів і до якого повертається їхнє служіння, подібно до крові, що циркулює від серця й назад до нього.

Маїн нуквін і маїн духрін מ"ן ומ"ד

Пробудження знизу та Б-жественний потік униз, який є відповіддю на нього; жертвоприношення підносили перше й притягували вниз друге.

רוזדיל 1 • 11-2

Вінець міцвот

1 בעטרה שעטרה לו אמו כי מצות התורה הן תרי"ג מצות דאורייתא וז' מצות דרבנן שהם תר"ך עמודי אור בחי' כתר ועטרה והוא מה שלמעלה מהשתלשלות.

«Вінцем, яким його увінчала мати»: адже заповіді Тори — це 613 заповідей Тори та сім рабинських заповідей, які є 620 стовпами світла — рівнем вінця (Кетер) та атари (корони); а це те, що перебуває вище за ланцюг послідовного розгортання світів згори вниз (ішталшелут).

Маамар починається словами з Пісні пісень 3:11, де царя Шломо увінчує його мати; за тлумаченням мудреців, цар — це Б-г, а «мати» — Ізраїль. «Вінець» — це міцвот (заповіді): 613 заповідей Тори та сім рабинських заповідей разом дають 620 — числове значення слова «Кетер» (вінець), тому заповіді називаються 620 «стовпами світла» і є водночас Кетером та атарою — словом, яким у самому вірші названо вінець. Кетер — це рівень волі Б-га, що перебуває вище впорядкованого ланцюга світів і рівнів.

והנה עד"מ העטרה היא עשויה מאבנים טובות מאירים ומבהיקים מאד והרי גוף האבנים הם רק בחי' דומם אלא שמזככים אותם.¹

Тепер наведімо аналогію: корона зроблена з коштовних каменів, які дуже сяють і виблискують; однак самі камені належать лише до рівня неживого, і тільки їх відшліфували.

Щоб показати, як міцвот можуть утворювати такий вінець, Альтер Ребе звертається до справжньої корони. Її коштовне каміння виблискує, однак саме по собі це лише каміння — найнижча, нежива категорія творіння; воно сяє лише тому, що його огранили й відполірували.

2 ולפי שהוא דבר פלא שהדומם כאבן יאיר² כ"כ [כל כך] ע"כ הם יקרים מאד ולכך ניתן לתכשיט על הראש אעפ"י [אף על פי] שהראש מעלתו נכבדת להיות שבו שוכן אור החכמה כו'

І оскільки дивовижно, що неживий предмет, як-от камінь, може так сильно сяяти, то такі камені дуже дорогоцінні; тому його й кладуть як прикрасу на голову, хоча голова посідає почесне місце, адже в ній перебуває світло мудрості (Хохма) тощо.

Чому коштовне каміння таке дороге? У своїх бесідах про вислови мудреців Альтер Ребе пояснює це так: свічка, що світить, — зовсім не дивина, але неживий камінь, який випромінює світло, — велике диво. Саме тому коштовний камінь прикрашає голову, хоча голова — найпочесніша частина тіла, осередок розуму: на ній спочиває щось іще вище за розум.

וכך המצות נעשים בענינים גשמיים מבחי' ק"נ [קליפת נוגה] אלא ע"י הכירור נעשה זה דבר הפלא שהיש גשמי יהיה בטל לכן נעשה מזה עטרה ובחי' המשכת הכתר והוא לעילא מן שמשא כו':

Так само міцвот виконують за допомогою фізичних речей, що походять із рівня кліпат нога (нейтральної оболонки); але завдяки очищенню (бірур) відбувається це диво: фізичне «щось» (еш) стає у стані бітулю перед Б-гом. Тому з цього постає корона, а також рівень притягування вінця (Кетер) згори вниз — «понад сонцем» тощо.

Відповідність така: міцвот виконують за допомогою фізичних речей — наприклад, вовни, шкіри та їжі, — які належать до кліпат нога, нейтральної сфери, що може схилитися як до святості, так і до її протилежності. Коли міцва очищує цей матеріал (бірур), фізичне, самостійне «щось» (еш) стає у стані бітулю перед Б-гом; саме це диво притягує Кетер згори вниз. У Лікутей Тора, Насо, Альтер Ребе додає, що в цей матеріал упали іскри з дуже високого джерела, і тому після очищення вони підносяться й стають Кетером. «Понад сонцем» — арамейський вислів, що означає «понад природою», на відміну від того, що перебуває «під сонцем».

РОЗДІЛ 2 • 13

Весілля і радість серця

3 **ביום חתונתו זו מ"ת [מתן תורה] ³ כבר מבואר למעלה הטעם שנק' ביום חתונתו שהיא המשכת ח"ע [חכמה]**

עילאה] מוחא כו' ובוזה מתלבש כח התענוג שהוא פנימי' [פנימיות / פנימית] הרצון כנ"ל.

«У день його весілля» — це дарування Тори. Вище вже пояснювалося, чому це називається «днем його весілля»: бо це притягнення згори вниз вищої мудрості (Хохма), «мозку» тощо; і в ній облачається сила насолоди (таануг), яка є внутрішнім виміром волі (рацон), як зазначалося вище.

Мішна тлумачить наступні слова вірша: «день його весілля» — це дарування Тори. У попередньому маамарі пояснювалося, що Тора притягує згори вниз вищу Хохму — власну мудрість Б-га, яку називають «мозком»; у цій мудрості облачається насолода Б-га, найглибніше осердя Його волі.

ושמחת לכו זה בנין בהמ"ק [בית המקדש] פי' פתיחת הלב נקי שמחת לכו

«I [того дня] радість його серця» — це будівництво Святого Храму. Тобто відкриття серця називається «радістю його серця»,

Мішна продовжує: «радість його серця» — це будівництво Святого Храму. Альтер Ребе пояснює, що радість означає відкритість серця.

משא"כ בגלות נקי חולת אהבה שאין הסיכוב והילוך רוח החיים מהלב אל האברים כדבעי וע"כ אומרת סמכוני כו' ע"י התורה שנקי רפואה כנ"ל.⁴

тоді як у вигнанні [вона] називається «хворою від кохання», бо кругообіг і плин духу життя від серця до кінцівок відбуваються не так, як належить; тому вона й промовляє: «Підтримайте мене» тощо — за допомогою Тори, яку називають зціленням, як зазначалося вище.

У вигнанні єврейський народ, наречена з Пісні Пісень, «хворий від кохання»: це подібно до тіла, у якому кров не циркулює належним чином від серця до кінцівок. Тож вона просить: «Підтримайте мене», а ліками є Тора, яку попередній маамар назвав зціленням. Замість заключного розділу цього маамара один рукопис (Bukh 35; про це повідомляє примітка Kehot) пояснює чому: Тора подібна до лікаря, якого цар тримає при собі, щоб самому ніколи не захворіти, тоді як повернення (тшува) зцілює вже завдану шкоду; Тора ж, яку вивчають заради неї самої, притягує нове світло й зцілює, як і тшува.

РОЗДІЛ 3 • 14-6

Радість і насолода

4 והנה התענוג והשמחה לכאורה ענין א' הם אבל באמת ב' ענינים המה

Отже, насолода й радість, здавалося б, — одне й те саме, але насправді це два різні явища.

Тепер Альтер Ребе розрізняє два почуття, які здаються схожими: насолоду (таануг) і радість (сімха). Вони видаються одним і тим самим, але це два різні почуття.

כי עד"מ עשיר שיש לו מטמון כסף וזהב באוצרו הוא שמח וטוב לב אעפ"י [אף על פי] שאינו רואה אותו וגם אעפ"י [אף על פי] שהממון רחוק ממנו כמה מאות פרסאות.

Наприклад, багатій, який має скарб срібла й золота у своїй скарбниці, радіє і серце його сповнене радості, хоча він його не бачить і навіть якщо гроші перебувають за кількасот парсаосів від нього.

Він наводить приклад багатія: той радіє своєму запасу срібла й золота, навіть коли не дивиться на нього і навіть коли той за сотні парсаосів (парса — давня міра відстані, близько чотирьох кілометрів).

אך להיותו יודע שישנם בשלימות בודאי אעפ"י [אף על פי] שמכוסה ונעלם הוא מעיניו עתה ישמח לבו מאד וזהו ענין ומהות השמחה שיכול להיות על הטוב אף כשהוא נעלם ומכוסה מעיניו.

Та оскільки він знає, що скарб напевно є і з ним усе гаразд, хоча тепер він закритий і прихований від його очей, серце його дуже радіє. У цьому й полягає суть і природа радості: вона може бути викликана добром навіть тоді, коли воно приховане й закрите від очей.

Радість йому приносить знання, що скарб напевно є на місці й неушкоджений. У цьому й полягає природа радості: її можна відчувати з приводу чогось доброго, чого не видно.

אבל ענין התענוג והשעשועים אינו אלא דוקא כשרואה הדבר שמתענג ממנו בעיניו ממש כמו שעשוע האב עם בנו הוא דוקא כשרואהו בעיניו

Але насолода й утіха бувають лише тоді, коли людина на власні очі бачить сам предмет, яким насолоджується, — як-от батько тішиться сином саме тоді, коли бачить його на власні очі;

Насолода — це інше: для неї потрібно бачити сам предмет. Батько втішається своєю дитиною, коли вона перед ним.

משא"כ מרחוק אינו שיך תענוג רק שמחה ולכן מברכין ברכת הראיה כשרואה אדם החביב לו⁵ כו'.

тоді як на відстані насолоди бути не може, а лише радість. Тому промовляють благословення, коли бачать людину, дорогу серцю, тощо.

На відстані можлива радість, але не насолода. Тому мудреці встановили благословення, коли людина після тривалої розлуки бачить дорогого їй друга: саме побачене приносить нову насолоду.

5 והנמשל יוכן בענין שמחה של מצוה דהנה טעמי תורה לא נתגלו עתה שאין עתה הגילוי רק שכך רצונו ית'.

Аналогію можна зрозуміти на прикладі радості від виконання міцви. Адже причини Тори нині не відкриті, бо тепер відкрито лише те, що така Його воля, благословенний Він.

Тепер аналогія застосовується до радості від виконання міцви. Нині нам невідомі внутрішні причини міцвот; ми виконуємо їх, бо такою є воля Б-га.

ולע"ל [ולעתיד לבוא] יתגלו טעמי תורה בחי' ענג עליון שיש בכל מצוה אמנם גם עתה ידוע לנו שמלובש ונמשך בהמצוה מבחי' תענוג העליון

У прийдешньому майбутньому відкриються причини Тори — рівень вищої насолоди (таанут), що є в кожній міцві. Однак навіть тепер нам відомо, що [щось] від рівня вищої насолоди вбирається в міцву й сходить згори до неї,

У прийдешньому майбутньому — в епоху Мошиаха — ці причини відкриються; вони є насолодою самого Б-га в кожній міцві. Навіть тепер ми знаємо, що ця насолода вбрана в міцву.

רק שאין מהותו מושג ולכן יכול להיות מזה בחי' שמחה גדולה וכמ"ש בשמחה ובטוב לבב מרוב כל⁶.

але її сутність не піддається осягненню; і тому це може породжувати велику радість, як сказано: «з радістю та веселістю серця, від усього достатку».

Ми знаємо, що ця насолода є, але не можемо осягнути, чим вона є, — подібно до багатія, який має прихований скорб. І саме це знання може приносити велику радість. Це радість, про яку йдеться у вірші «з радістю та веселістю серця, від усього достатку»: радість того, хто знає, що має скорб.

כמו שהעשיר שמח מהמטמון אף שאינו רואהו בעיניו כו'. אך לע"ל [לעתיד לבוא] יתגלה מהות התענוג העליון וזהו ישקני מנשיקות פיהו.⁷

Так само багатій радіє скарбу, хоч і не бачить його на власні очі тощо. Але в прийдешньому майбутньому відкриється сама сутність вищої насолоди; і це — «Нехай він поцілує мене поцілунками своїх уст».

У майбутньому відкриється сама насолода, і саме це означають слова «Нехай він поцілує мене поцілунками своїх уст»: близькість безпосередня й інтимна, на відміну від знання здалеку. Раші тлумачить цей вірш так само: Ізраїль прагне близькості Синаю й обіцянки Б-га знову відкрити приховані причини Його Тори.

6 ולכן בהמ"ק [בית המקדש] נקי שמחת לבו שהיה האור ג"כ מוסתר בארון וכפורת כו'. וכן תפלה באהוי"ר [באהבה ויראה] הוא ג"כ רק השגת המציאות ולא המהות.

Тому Святий Храм названо «радістю його серця», адже й там світло було приховане в Ковчезі та в капорет (покритті Ковчега) тощо. Так само й молитва з любов'ю і трепетом (агава ве-йіра) дає лише осягнення [Його] існування, а не [Його] сутності.

Це пояснює, чому Храм названо лише «радістю його серця», а не його насолодою: навіть там Б-жественне світло було приховане всередині Ковчега та його покриття. Так само любов і трепет у молитві дають лише усвідомлення того, що Б-г присутній, але не сприйняття того, ким Він є; тому вони приносять радість, а не насолоду (таануг).

אך ביום חתונתו זו מתן תורה נמשך בחי' תענוג אלא שמ"מ עכשיו אין התענוג בגלוי

Але «у день його весілля» — це дарування Тори — було притягнуто вниз рівень насолоди (таануг); проте нині ця насолода все ж не виявлена,

Під час дарування Тори — «у день його весілля» — сам таануг Б-га був притягнутий вниз у Тору й міцвот; однак нині він не виявлений відкрито.

שמלובש ג"כ בהתלבשות בענינים גשמיים כ"א לע"ל [לעתיד לבוא] יתגלה מתוך הלבושים וע"ז נאמר וראנה⁸ בבחי' רא"י [ראיה] ממש כמ"ש ולא יכנף עוד⁹ כו' והיו עיניך רואות כו':

бо й він убраний в оболонку — у матеріальні речі; натомість у Майбутньому він виявиться зсередини оболонок. І про це сказано: «і побач», маючи на увазі справжнє бачення, як написано: «[Твій Учитель] більше не ховатиметься» тощо, «і твої очі побачать» тощо.

Таануг прихований у матеріальних оболонках міцвот, а в майбутньому засяє з них. Тому вірш каже: «вийди й побач» — мається на увазі справжнє бачення, як обіцяє Ісая: «Твій Учитель більше не ховатиметься» і «твої очі побачать». Дієслово «йіканеф» походить від слова «канаф» — край одягу: як пояснює Раші, Б-г більше не вкриватиме Себе краєм Свого одягу; це саме той образ насолоди, яка нині вбрана в оболонки.

Серце Б-га, Потоп і жертва Ноаха

7 ועפ"ז [ועל פי זה] יובן המדרש (בפי בראשית פי כ"ז) ע"פ ויתעצב אל לבו¹⁰ אמר רבי ברכיה משל למלך שבנה פלטין ע"י אדריכל

Відповідно до цього стане зрозумілим Мідраш (у параші Берешит, розділ 27) на слова: «І засмутився Він до Свого серця»: рабі Берехія сказав: «Притча про царя, який збудував палац за допомогою архітектора».

Тепер Альтер Ребе застосовує тему «серця» Б-га до Мідрашу з Берешит Рабба на Берешит 6:6, де Б-г, побачивши розбещеність перед Потопом, «засмутився до Свого серця». У простому розумінні вірш означає, що Б-г, так би мовити, засмутився у Собі.

ראה אותה ולא ערבה לו על מי יש לו להתכעס לא על אדריכל¹¹ כך ויתעצב אל לבו עכ"ל [עד כאן לשונו].

Він побачив його, і той не припав йому до вподоби. На кого йому гніватися, як не на архітектора? Так само: «І засмутився Він до Свого серця». Кінець цитати.

Притча рабі Берехії: цар бачить, що збудований архітектором палац йому не до вподоби, і гнівається на архітектора. Так само й слова «І засмутився Він до Свого серця»: Мідраш розуміє «до Свого серця» як указівку на того, на кого спрямований смуток, немовби Його серце було архітектором світу. Тепер маамар пояснює, що являє собою це «серце».

כי ממשי"ל [ממה שכתוב לעיל] בענין וכיום שמחת לבו זה בנין בהמ"ק [בית המקדש]¹² שמדת מלכותו ית' נקראת לב שממנו נמשך החיות לכל האברים ואח"כ חוזרים הדמים מכל האברים אל הלב

Адже, згідно з тим, що вище пояснювалося щодо слів «і в день радості його серця — це будівництво Святого Храму», Його атрибут царювання (Малхут), благословенний Він, називається «серцем»: від нього до всіх членів тіла сходить життєва сила (хают), а потім кров від усіх членів тіла повертається до серця.

Пояснюючи притчу, він нагадує сказане в параграфі 3: Малхут Б-га — атрибут, через який Він творить світи й керує ними, — називається «серцем», бо, подібно до серця, воно посиляє життєву силу до всіх членів тіла, а кров потім повертається від них до серця.

כך בחי' מלכותך הוא מכ"ע [מלכות כל עולמים]¹³ שממנה נמשך השפעת החיות לבי"ע והוא בחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] ואח"כ עולה האתעדלית [האתערותא דלתתא] מבי"ע לבחי' מלכות

Так само рівень (бхіна) «Царювання Твое» є «царюванням усіх світів»: звідси потік життєвої сили сходить до [світів] Брія, Єцира й Асія; це рівень світла, що наповнює всі світи (мемале коль альмін). А потім пробудження знизу (ітарута делетата) піднімається зі світів Брія, Єцира й Асія до рівня Малхут.

Так само Малхут, «Царювання Твое — царювання всіх світів», посиляє життєву силу до трьох нижніх світів — Брія, Єцира й Асія. Це світло, що наповнює всі світи й дає кожному життя відповідно до його міри. А потім, як кров повертається до серця, «пробудження знизу» — людське служіння — піднімається з цих світів назад до Малхут.

ואתעדלית [ואתערותא דלתתא] זו הוא מ"ש ואהבת את הוי"ה אלקיך בכל לבבך¹⁴ כו'

І це пробудження знизу — те, про що сказано: «І любитимеш Гаваю, Б-га свого, усім серцем своїм» тощо.

Це пробудження знизу — любов, заповідана словами «усім серцем своїм»: людське серце відповідає Б-жественному «серцю».

ולכן בנין בהמ"ק [בית המקדש] שבו מקריבים הקרבנות שהוא ענין העלאת מ"ן [מיין נוקבין] מבירור ק"נ [קליפת נוגה] ונפש הבהמית נק' שמחת לבו שהשמחה היא פתיחת הלב שעיי"ז המ"ן [המיין נוקבין] נמשך מ"ד [מיין דוכרין] מבחי' סוכ"ע בממכ"ע [בממלא כל עלמין].

Тому будівництво Святого Храму, де приносили жертви, — тобто піднесення маїм нуквін [жіночих вод] через очищення кліпат нога [оболонки (кліпи) саява] і тваринної душі, — називається «радістю його серця». Адже радість — це відкриття серця, завдяки якому маїм нуквін притягують униз маїм духрін [чоловічі води] від рівня світла, що охоплює всі світи (совев коль альмін), до світла, що наповнює всі світи.

Жертвоприношення у Храмі були таким поверненням: піднесенням маїм нуквін («жіночих вод» — спрямованого вгору прагнення нижнього), що відбувалося через очищення фізичних тварин і тваринної душі. Тому Храм і називається «радістю його серця»: радість відкриває серце, і у відповідь маїм духрін («чоловічі води» — Б-жественний потік згори вниз) притягуються від світла, що охоплює всі світи, до світла, що наповнює їх.

8 ולכן ההפוך מזה היה בדור המבול שהיו מכעיסין ובאין.¹⁵ הייז [הרי זה] עדימ כמו שיש ח"ו [חס ושלום] קלקול בהאברים המונע סיכוב והילוך הדם מהלב אל האברים ומהאברים אל הלב כו' ועייז לא נמשך ג"כ מהמוח בהלב ונפסק הקשר כו'.

Тому протилежне цьому сталося за покоління Потопу: люди постійно гнівили [Його]. Це можна пояснити на прикладі: коли, не дай Б-г, у кінцівках є пошкодження, яке перешкоджає циркуляції та рухові крові від серця до кінцівок і від кінцівок до серця тощо, то внаслідок цього [потік] від мозку до серця також уже не надходить, і зв'язок переривається тощо.

Покоління Потопу чинило протилежне служінню у Храмі: замість того щоб спрямовувати свої серця до Б-га, люди «постійно гнівили Його» — такою формулою Мішна описує десять поколінь від Адама до Ноаха. У наведеному прикладі пошкоджена кінцівка перешкоджає циркуляції в обох напрямках, а тоді вплив мозку вже не досягає і серця.

וכך הוא ענין ויתעצב אל לבו שלא נמשך האור בגילוי מבחי סוכ"ע אל בחי ממכ"ע [ממלא כל עלמין] הוא בחי מלכות כו'.

І в цьому полягає значення слів «і засмутився Він у серці Своєму»: світло вже не притягувалося у відкритому вияві з рівня світла, що охоплює всі світи (совев коль альмін), до рівня світла, що наповнює всі світи (мемале коль альмін), тобто до рівня царювання (Малхут) тощо.

У цьому полягає значення слів «і засмутився Він у серці Своєму»: вище, всеохопне світло вже не притягувалося явним чином у Малхут — світло, що наповнює всі світи, — бо припинився потік угору, знизу.

ולכן כפי נח אחר שהקריב קרבן וכתוב וירח ה' את ריח הניחוח¹⁶ כתי' [כתיב] ויאמר ה' אל לבו כו' והוא ע"ד מעין שנקרא בנין בהמ"ק [בית המקדש] מקום הקרכנות שמחת לבו כנ"ל:¹⁷

Тому в розділі Тори «Ноах», після того як він приніс жертву, і написано: «Гавая відчув приємний аромат», написано: «І Гавая сказав до Свого серця» тощо. І це є певною подобою [того, як] зведення Святого Храму — місця жертвоприношень — називається «радістю його серця», як зазначено вище.

Після Потопу Ноах приніс жертву, Гавая відчув її приємний аромат, і у вірші сказано: «Гавая сказав до Свого серця», що Він більше не проклинатиме землю: у простому розумінні це означає, що Він вирішив так у Собі. Ті самі слова «до Свого серця», якими описано скорботу перед Потопом, тепер виражають протилежне: жертва Ноаха знову відкрила потік і стала подобою Храму — місця жертвоприношень, «радісті його серця».

В АВОДІ

Людина має служити Б-гу з великою радістю, виконуючи міцвот, знаючи, що в них вбрана власна насолода Б-га, хоча її ще не видно; очищуючи матеріальні речі за допомогою міцвот і люблячи Б-га «усім серцем», людина підносить пробудження знизу (ітарута делетата), яке відкриває потік Б-жественного світла у світ.

ПИТАННЯ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ

1. Чому маамар каже, що цінність коштовного каменя полягає в дивовижі сяйного каменя, і як це пояснює силу матеріальних міцвот?
2. У чому різниця між радістю й насолодою, і чому нині міцвот можуть приносити лише радість?
3. Чому і про Храм, і про молитву разом із любов'ю і трепетом (агава ве-йіра) сказано, що вони досягають лише існування світла, а не його сутність?
4. Як аналогія із серцем і циркуляцією крові пояснює слова «Він засмутився у Своєму серці» та відповідь Б-га на жертву Ноаха?

ДЖЕРЕЛА ТА ПОСИЛАННЯ

Примітки

АБЗАЦ 1

- 1 Той, хто промовляє Пісню, закликає дочок Сіону вийти й поглянути на царя Шломо, увінчаного короною, яку його мати поклала йому на голову в день його весілля — у день радості його серця. Мідраш тлумачить слова «цар Шломо» як Царя, Якому належить мир (шалом), тобто Б-га, а Раші наводить тлумачення рабі Шимона бар Йохая, згідно з яким «мати» — це Ізраїль; у маамарі вірш розглядається фраза за фразою, а корона — це 620 заповідей. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

Song of Songs 3:11א"י שיר השירים

צֵאנָה וּרְאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בְּמֶלֶךְ שְׁלֹמֹה בְּעֵטְרָה שְׁעֵטְרָהּ לֹא אִמּוֹ בְּיוֹם חֲתָנָתוֹ וּבְיוֹם שְׂמֻחָת לְבוֹ:

Go forth, O ye daughters of Zion, And gaze upon king Solomon, Even upon the crown wherewith his mother hath crowned him in the day of his espousals, And in the day of the gladness of his heart.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

АБЗАЦ 2

- 2 ולפי שהוא דבר פלא שהדומם כאבן יאיר

У цій примітці цитується праця, де пояснюється та сама думка: коли світить свічка, у цьому немає нічого дивного, але коли світить неживий камінь, це велике диво. Це паралель до аналогії, використаної тут.

ПРИМІТКА КЕНОТ

במאמרי אדה"צ על מארז"ל ע' קו מסביר זה "כי כשהנר מאיר אין זה חידוש כלל, אך כשהאבן שהוא בחי' דומם מאיר הוא דבר חידוש גדול". וראה גם לקו"ת נשא כג, ג.

АБЗАЦ 3

- 3 ביום חתונתו זו מ"ת

Мішна завершується словами з Шір га-Шірім 3:11 і пояснює: «день його весілля» — це дарування Тори, а «день радості його серця» — спорудження Святого Храму. Альтер Ребе розвиває обидва ці ототожнення.

Mishnah Ta'anit 4:8ח"ד משנה תענית

... וכן הוא אומר, צֵאנָה וּרְאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בְּמֶלֶךְ שְׁלֹמֹה בְּעֵטְרָה שְׁעֵטְרָהּ לֹא אִמּוֹ בְּיוֹם חֲתָנָתוֹ וּבְיוֹם שְׂמֻחָת לְבוֹ (שיר השירים ג). בְּיוֹם חֲתָנָתוֹ, זֶה מִתֵּן תּוֹרָה. וּבְיוֹם שְׂמֻחָת לְבוֹ, זֶה בְּנֵן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, שֶׁיִּבְנֶה בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ. אָמֵן:

Rabbon Simeon hen Gamaliel says, "Never were more joyous festivals in Israel than the 15th of Ab and the day of atonement, for on them the maidens of Jerusalem used to go out dressed in white garments—borrowed ones, in order not to cause shame to those who had them not of their own;—these clothes were also to be previously immersed, and thus they went out and danced in the vineyards, saying,

Young men, look and observe well whom you are about to choose [as a spouse]; regard not beauty [alone], ...

Torat Emet 357 (Public Domain) • Eighteen Treatises from the Mishna (Public Domain)

- 4 Молода жінка з Пісні, змагаючи від туги за коханим, просить підкріпити її коржами з родзинками та яблуками, «бо я змагаю від кохання». Мідраш вкладає ці слова в уста громади Ізраїлю й тлумачить слова «підтримайте мене ашишос» як Писану й Усну Тору або як міцно утверджені (меушашос) закони; отже, тут нарекена, хвора від кохання, — це Ізраїль у вигнанні, якого підтримує Тора. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

Song of Songs 2:5ה'ב שיר השירים

סִמְכוּנִי בְּאִשִּׁשׁוֹת רַפְדּוּנִי בְּתַפּוּחִים כִּי־חֹלֶת אֶהְיֶה אֲנִי:

'Stay ye me with dainties, refresh me with apples; For I am love-sick.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

АБЗАЦ 4

- 5 במרכיין ברכת הראיה כשרואה אדם החביב לו

Рабі Єгошуа бен Леві постановляє, що той, хто побачить друга після тридцяти днів, промовляє благословення «Шегехеяну», а після дванадцяти місяців — «Той, Хто оживляє мертвих». Альтер Ребе використовує це, щоб показати, що зустріч із близькою людиною приносить насолоду, якої не дає знання про неї здалеку.

Berakhot 58bב"ה ברכות

АБЗАЦ 5

- 6 בשמחה ובטוב לבב מרוב כל

У докірливій промові наприкінці Deuteronomy Моше застерігає, що прокляття спіткають вас «бо ви не служили Імені Б-га (Гавая), своєму Б-гові, з радістю та веселістю серця», коли мали вдосталь усього. Маамар розуміє радість «від достатку всього» як радість багаття від свого скарбу: радість від усвідомлення, що Б-г знаходить насолоду в міцві [заповіді]. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

Deuteronomy 28:47מ"ז דברים

תחת אשר לא־עבדת את־י' אֱלֹהֶיךָ בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לֵבב מְרֹב כָּל:

because thou didst not serve the L-RD thy G-d with joyfulness, and with gladness of heart, by reason of the abundance of all things;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

7

ישקני מנשיקות פיהו

Song починається з того, що дівчина тужить за коханим: «Нехай він поцілує мене поцілунками своїх уст, бо твоя любов краща за вино». Раші тлумачить це як тугу Ізраїлю у вигнанні за близькістю віч-на-віч, якої

він зазнав на Синаї, і за розкриттям прихованих причин Тори; маамар тлумачить це як розкриття сутності насолоди Б-га — причин міцвот — у прийдешні часи. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

שיר השירים א:ב'2: Song of Songs

שִׁקְנִי מִנְשִׁיקוֹת פִּיהוּ כִּי־טוֹבִים דְּדִידְךָ מִיַּיִן:

Let him kiss me with the kisses of his mouth— For thy love is better than wine.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

АБЗАЦ 6

8

וראנה

Вірш починається словами: «Вийдіть і погляньте, дочки Сіону» — це заклик прийти й поглянути на царя. Альтер Ребе тлумачить слово «погляньте» як безпосереднє бачення насолоди Б-га в прийдешньому часі, що перевершує радість від усвідомлення того, що вона є. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

שיר השירים ג:י"א3: Song of Songs

צֵאנָה וּרְאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בְּמַלְךְ שְׁלֹמֹה בְּעֶטְרָה שְׁעֶטְרָה־לוֹ אִמּוֹ בָּיֹם חֲתָנָתוֹ וּבְיוֹם שְׂמֻחָת לְבוֹ:

Go forth, O ye daughters of Zion, And gaze upon king Solomon, Even upon the crown wherewith his mother hath crowned him in the day of his espousals, And in the day of the gladness of his heart.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

9

ולא יכנף עוד

Ісая втішає Єрусалим: навіть у час нужди «Учитель твій більше не ховатиметься, і очі твої побачать Учителя твого»: Б-г, нині прихований, стане видимим відкрито. Іканеф походить від канаф — краю одягу (Раші: Він не вкриє Себе краєм Свого одягу), тож це відповідає думці маамара, що насолода просвічуватиме крізь своє вбрання. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

שעיהו ל"כ:20: Isaiah

וְנָתַן לָכֶם אֲדֹנָיִי לֶחֶם צָר וּמִים לֶחֶץ וְלֹא־יִכְנֹף עוֹד מוֹרִיד וְהָיוּ עֵינֶיךָ רְאוּת אֶת־מוֹרִידֶךָ:

And though the L-rd give you sparing bread and scant water, Yet shall not thy Teacher hide Himself any more, But thine eyes shall see thy Teacher;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

ישעיי ל, כ.

АБЗАЦ 7

10

ויתעצב אל לבו

Перед Потопом: «Ім'я Б-га (Гавая) пошкодувало, що створило людину на землі, і засмутилося у Своему серці»: у простому значенні Б-г, так би мовити, сумував у Собі через те, що людина обрала зло. Мідраш розуміє слова «у Своему серці» як указівку на те, куди було

...בעטרה שעטרה לו אמו כי מצות התורה הן

спрямоване це засмучення, а маамар пояснює, що серце — це Малхут. (Контекст: Steinsaltz Tanakh)

בראשית ו:6: Genesis

וַיִּנָּחֵם ה' כִּי־עָשָׂה אֶת־הָאָדָם בָּאָרֶץ וַיִּתְּעַצֵּב אֶל־לְבוֹ:

And it repented the L-RD that He had made man on the earth, and it grieved Him at His heart.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

11

ויתעצב אל לבו אמר רבי ברכיה משל למלך שבנה פלטין ע"י אדריכל ראה אותה ולא ערבה לו על מי יש לו להתכעס לא על אדריכל

У притчі про Берешит 6:6 раббі Берехія розповідає про палац, збудований архітектором, який не сподобався його власникові; той розгнівався на архітектора. «Так само Він засмутився у Своему серці». (У тексті Мідраша на Sefaria сказано «вельможу» (сар), тоді як у маамарі наведено «царя».) Альтер Ребе ототожнює «серце», тобто архітектора, з царюванням (Малхут).

בראשית רבה כ"ז:ד4: Bereshit Rabbah

... מתנחם אני שעשיתי אותו וניתן בארץ. ויתעצב אל לבו אמר רבי ברכיה: משל לשר שבנה פלטין על ידי אדריכל, ראה אותה ולא ערבה לו. על מי יש לו להתכעס, לא על אדריכל?! כך, ויתעצב אל לבו. אמר ר' אסי: משל לשר שעשה סחורה ע"י סרסור והפסיד. על מי יש לו להתרעם. לא על הסרסור?! כך ויתעצב אל לבו. אפיקורס אחד שאל את רבי יהושע בן קרחה אמר לו: אין אתם אומרים שהקדוש ברוך הוא רואה את הנולד?! אמר לו: הן. והא כתיב ויתעצב אל לבו?! אמר לו: נולד לך ...

"The L-rd regretted that He had made man on the earth, and He was saddened in His heart" (Genesis 6:6). "The L-rd regretted [vayinaḥem] that He had made man on the earth" – Rabbi Yehuda and Rabbi Neḥemya, Rabbi Yehuda said: [G-d said:] 'There was regret before Me that I created him below ["on the earth"], for had I created him on High, he would never have rebelled against Me.' Rabbi Neḥemya said: [G-d said:] 'I take solace [mitnaḥem] in the fact that I created him below ["on the earth"], ...

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

12

וביום שמחת לבו זה בנין בהמ"ק

Згадане тут ототожнення Мішною «радість його серця» зі спорудженням Храму.

משנה תענית ד'ח:4: Mishnah Ta'anit

... וכן הוא אומר, צֵאִינָה וּרְאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בְּמַלְךְ שְׁלֹמֹה בְּעֶטְרָה שְׁעֶטְרָה־לוֹ אִמּוֹ בָּיֹם חֲתָנָתוֹ וּבְיוֹם שְׂמֻחָת לְבוֹ (שיר השירים ג). בָּיֹם חֲתָנָתוֹ, זֶה מִתֵּן תוֹרָה. וּבְיוֹם שְׂמֻחָת לְבוֹ, זֶה בְּנִין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, שִׁיבְנָה בְּמִהְרָה בְּנֵי־נוֹרָא:

Rabbon Simeon hen Gamaliel says, "Never were more joyous festivals in Israel than the 15th of Ab and the day of atonement, for on them the maidens of Jerusalem used to go out dressed in white garments—borrowed ones, in order not to cause shame to those who had them not of their own;—these clothes were also to be previously immersed, and thus they went out and danced in the vineyards, saying,

Young men, look and observe well whom you are about to choose [as a spouse]; regard not beauty [alone], ...

Torat Emet 357 (Public Domain) • Eighteen Treatises from the Mishna (Public Domain)

13

מלכותך הוא מכ"ע

У хвалебному псалмі (Ашрей) Давид каже Б-гови: «Царство Твоє — царство всіх оламim». У простому значенні оламim означає «віки»: вічне царювання. Альтер Ребе читає це як «усі світи»: Малхут — це атрибут, що дає життя кожному світові. (Контекст: Steinsaltz Tanakh)

Psalms 145:13: תהילים קמ"ה:י"ג

מלכותך מלכות כל־עלמים וממשלתך בכל־דור ודור:

Thy kingdom is a kingdom for all ages, And Thy dominion endureth throughout all generations.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

14

ואהבת את הוי"ה אלקיך בכל לבבך

Одразу після слів «Слухай, Ізраїлю» Моше наказує Ізраїлю: «І любитимеш Ім'я Б-га (Гавая), твого Б-га, всім серцем своїм». Маамар подає цю любов як пробудження знизу (ітарута делетата), що підноситься назад до Малхут: людське серце відповідає на «серце» Б-га. (Контекст: Steinsaltz Tanakh)

Deuteronomy 6:5: דברים ו:ה

ואהבת את ה' אלקיך בכל־לבבך ובכל־נפשך ובכל־מאדך:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

АБЗАЦ 8

15

מכעיסין ובאין

Мишна налічує десять поколінь від Адама до Ноаха, щоб показати терпіння Б-га: «бо всі покоління не переставали гнівити Його, аж доки Він не навів на них води Потопу». Маамар застосовує цей вислів до покоління Потопу, яке замкнуло «серце» Б-га замість того, щоб відкрити його.

Pirkei Avot 5:2: משנה אבות ה:ב

עשרה דורות מאדם ועד נח, להודיע כמה ארך אפים לפניו, שכל הדורות היו מכעיסין ובאין עד שהביא עליהם את מי המבול. עשרה דורות מנח ועד אברהם, להודיע כמה ארך אפים לפניו, שכל הדורות היו מכעיסין ובאין, עד שבא אברהם וקבל עליו שכר כלם:

[There were] ten generations from Adam to Noah, in order to make known what long-suffering is His; for all those generations kept on provoking Him, until He brought upon them the waters of the flood. [There were] ten generations from Noah to Abraham, in order to make known what long-suffering is His; for all those generations kept on provoking Him, until Abraham, came and received the reward of all of them.

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

...בעטרה שעטרה לו אמו כי מצות התורה הן

16

וירח ה' את ריח הניחוח

Після цілопалень Ноаха: «Гавая відчув приємні пахощі, і Гавая сказав до Свого серця» — тобто вирішив у Собі більше не проклинати землю через людину. Маамар тлумачить слова «до Свого серця» так само, як у Берешит 6:6: жертва знову відкрила «серце» Б-га, ставши подобою Храму. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

Genesis 8:21: בראשית ח:כ"א

וירח ה' את־ריח הניחוח ויאמר ה' אל־לבו לא־אספּה לקלל עוד את־האדמה בעבור האדם כי יצר לב האדם רע מנעריו ולא־אספּה עוד להכות את־כל־חַי כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתִי:

And the L-RD smelled the sweet savour; and the L-RD said in His heart: 'I will not again curse the ground any more for man's sake; for the imagination of man's heart is evil from his youth; neither will I again smite any more every thing living, as I have done.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

17

ועפ"ז . . שמחת לבו כנ"ל

У цьому рукописі відсутній весь уривок від слів «Згідно з цим, Мідраш стане зрозумілим» до слів «радістю його серця, як зазначено вище». Замість нього наведено пояснення, чому Тору називають зціленням: щодо слів «Усі недуги... Я не наведу на тебе, бо Я — Б-г, твій Цілитель» сказано, що цар тримає при собі лікаря, який дає йому настанови, щоб той не захворів, і це також називається зціленням; так зцілює Тора, а коли шкоду вже завдано, зціленням є повернення (тшува). Тора, яку вивчають заради неї самої, притягує нове світло й тому зцілює, подібно до тшуви; ці два аспекти Тори називаються дощем і росою.

ПРИМІТКА КЕНОТ

כל הקטע ליתא בבזך 35 [ובאוה"ת שה"ש כרך ג ע' תתקכב בכמה שינויים ע"ש], ובמקומו נמצא קטע דלהלן: עוד י"ל בדרך אפשר [באוה"ת שם — בדרך אחר] שהתורה נק' רפואה דהנה כתיב כל המחלה כו' לא אשים כו' כי אני ה' רופאך והקשו אם לא אשים החולי רפואה למה, והתירוץ הוא כמו מלך ישר [באוה"ת שם — או שר] מחזיק אצלו רופא המורה לו הנהגה טובה שלא יבא לידי חולי ר"ל, וזהו נקרא ג"כ בלשון רפואה וזהו הרפואה ע"י התורה, אך אם כבר הגיע הקלקול אזי הרפואה ע"י התשובה, ובי הדרכים אמת שיש תורה ויש תורה ע"ד הב', אבל יש בחי' עוסק בתורה לשמה ואז ממשיך קעביד היא רק רפואה ע"ד הב', אבל יש בחי' עוסק בתורה לשמה ואז ממשיך אור חדש ממש, [באוה"ת שם נוסף — כמ"ש ממושבתיכם תביאו כו' לכן היא רפואה] לכן רפואה כמו תשובה דכמו שתלמוד מביא לידי מעשה כך ג"כ לידי תשובה, והאור שבתורה מחזירו למוטב, ובי הבחי' אלו שבתורה נק' גשם וטל כמ"ש יערוף כמטר כו' ותיזל כטל.

LikuteiTorah.com

ХАСИДСЬКА ПАРША

Про це видання

This edition contains the Hebrew text, the English translation, our explanations i the notes.

The Hebrew text of Torah Ohr: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

Our English translation, made from the Hebrew without Kehot's notes: CC BY-NC 4.0.

Our explanations, with the overview, the questions and the page for children: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Цитовані джерела за Сефарією: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) (Public Domain); Torat Emet 357 (Public Domain); Eighteen Treatises from the Mishna (Public Domain); Daat Bereshit Rabbah (Public Domain); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY).

This edition as a whole: CC BY-NC 4.0. Shuls, schools and non-profit projects may copy, print and share it freely, and may ask for donations to cover the cost of printing; it may never be sold. Credit Kehot Publication Society and likuteitorah.com. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

Український переклад і пояснення підготовлено для LikuteiTorah.com за допомогою ШІ (openai/gpt-6-luna-pro:batch) та звірено з єврейським текстом і Sefaria; редактором-людиною ще не перевірено. Будь ласка, важливе перевіряйте за єврейським текстом.

Ребе просив вивчати маамарим тижневої парші — «Хасидську паршу» — протягом того тижня, розподіливши навчання на сім днів (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725 · Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). Навіщо її вивчати та благословення Ребе: likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/

Безкоштовний некомерційний проєкт; тут нічого не продається. Не пов'язаний із Kehot, Sefaria чи Lubavitch Library. © likuteitorah.com

Із likuteitorah.com/uk/torah-ohr/bereishis/11/

НА ЧЕСТЬ

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Батько Ребе, реб Леві-Іцхок